

דברי הסבר לתקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי) (תיקון), התשע"ג - 2013
סימון תזונתי בקדמת האריזה - FOP (Front Of Pack Labelling)

רקע

בשנים האחרונות הולכות ומצטברות העדויות, המצביעות על הקשר שבין תזונה נבונה וביצוע פעילות גופנית למניעת תחלואה ותמותה מהשמנת יתר, סוכרת, מחלות לב וכלי דם, סוגים שונים של סרטן ומחלות נוספות. ארגוני הבריאות המובילים בעולם, ובראשם ארגון הבריאות העולמי, יצאו בשנים האחרונות בקריאה לפעול ולקדם את מודעות האוכלוסייה בדבר הצורך באימוץ אורח חיים בריא מינקות ועד זקנה. בחודש דצמבר 2011 אישרה ממשלת ישראל את הצעת משרד הבריאות, שהוגשה בשיתוף משרדי החינוך והתרבות והספורט, ל"תוכנית הלאומית לקידום אורח חיים פעיל ובריא". התוכנית הלאומית נועדה לקדם אורח חיים פעיל ובריא בקרב אזרחי ישראל, להתמודד עם מגיפת ההשמנה והסוכרת ומחלות רבות אחרות, באמצעות פעולות חינוך, הסברה וחקיקה. במסגרת התוכנית הלאומית, מובאת בזאת הצעה לתיקון תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), התשנ"ג - 1993 המתייחסת לסימון תזונתי בקדמת האריזה. הצעה זו מהווה חלק ממערך כולל של תיקוני חקיקה אחרים, שמטרתם שיפור והנגשת המידע המועבר לצרכנים באמצעות תוויות מוצרי המזון.

סימון בחזית המוצר/ בקדמת האריזה - FOP ברחבי העולם

סימון בחזית המוצר (FOP, Front Of Pack Labeling) הינו אמצעי סימון, המדגיש מאפיינים שונים הקשורים להרכב התזונתי של מוצרי מזון והשפעתם על הבריאות ומופיע, כשמו, בחזית האריזה ובאופן בולט. בשנים האחרונות החלו יצרני מזון וארגונים שונים בעולם לבצע שינויים בהרכבים, אריזות, סימון ושיווק של מזונות ומשקאות. במיוחד הולך וגובר השימוש ברחבי העולם בסמלים, המסמכים היבטי מפתח תזונתיים ומאפיינים של מוצרי מזון. סמלים אלה ושיטות המידע ("רייטינג") התזונתיות העומדות מאחורי סמלים אלה ידועים תחת השם FOP.

הסימון ה"רגיל", או כפי שמכנים אותו "סימון בצד האחורי"/ "בגב התווית" של המוצר, Back Of Pack Labelling הוא סימון עובדתי, הכולל פירוט של נתונים שונים.

ה-FOP הוא סימון בחזית התווית, בסמוך לשם המוצר, או במקום בולט אחר אפילו ליד מחירו של המוצר. זהו סימון הבא בנוסף לסימון ה"רגיל". סימון מסוג זה קיים בעולם על פי שיטות שונות ומגוונות, כמו למשל סמלים/ אייקונים המבוססים על שקלול נתונים, סמלים המציגים תכולה מספרית של רכיבי תזונה מסוימים מתוך הסימון התזונתי, סימון מזונות מסוימים בסמל רק אם יש בהם קבוצת מזונות או רכיבי מזון בעלי חשיבות תזונתית וכן שיטות אלגוריתמיות שונות המוצגות באמצעות סקאלה קבועה מראש.

הצעה לשינוי התקנות בישראל

בישראל מחייבות תקנות הסימון התזונתי ותקני מזון שונים לסמן בין היתר סימון תזונתי הכולל את הערך הקלורי של המזון, תכולת החלבונים, הפחמימות, השומנים על רכיביהם והנתרן, כשרות, הוראות החסנה, הובלה ושימוש, וכן כינויים: כמו "נטול", "מופחת" ועוד. במשרד הבריאות הוחלט בנוסף על שיטת סימון בחזית האריזה, מתוך השיקולים הבאים:

- עידוד תעשיית המזון לרה-פורמולציה ושיפור מוצרי המזון
- יידוע הצרכן לגבי ערכו התזונתי של המזון אותו הוא צורך
- שימוש בסמל/סימול פשוט של FOP הברור לכל שכבות האוכלוסייה
- הבלטת רכיבי מפתח בסימון התזונתי באופן מודגש ו"נגיש" וכתוצאה מכך עידוד הפחתת הצריכה של שומנים (רוויים, וחומצות שומן טראנס), סוכרים, נתרן ועודף אנרגיה
- סיוע לצרכן לבצוע בחירה נבונה של מזון בהתאם לצרכיו והעדפותיו, השוואה בין מוצרי מזון, קבלת מידע מרוכז, פשוט ונגיש על ערכו התזונתי של המוצר
- העצמת חשיבות המידע ע"י העברתו לחזית האריזה ושינוי הפרדיגמה של הסימון התזונתי לכזו, אשר תעודד את הציבור לבחור נבונה את מזונו ולרכוש אותו גם מתוך שיקולים בריאותיים
- יודגש כי הסימון המוצע בהצעה זו לשינוי התקנות, אינו מהווה המלצה כלשהיא לצריכת מוצר זה או אחר על פי מדרג או ממוצע משוקלל, אלא מותיר בידי הצרכן את היכולת לבחור בצורה נבונה את המוצר המתאים ביותר עבורו באופן אישי על פי רכיבי המפתח שמופיעים בסימון.

הסימון המוצע בהצעת התקנות המצ"ב (להלן – התקנות) יתמקד בארבעת רכיבי הסימון התזונתי שיסומנו במרוכז בקדמת האריזה, והם: אנרגיה (קלוריות), סוכרים (גר'), שומן (גר') ונתרן (מ"ג) ל-100 גר'/מ"ל מוצר. בסימון של משקאות משכרים יפורט הערך הקלורי בלבד. הרכיבים יסומנו בסדר האמור, ובעיצוב גרפי הזהה למובא בתוספת השלישית לתקנות (להלן – הסמל). הסמל אינו מבטל את התקנות והתקנים הקיימים המתייחסים לסימון מזון ולסימון התזונתי בפרט, אלא בא כתוספת וכהרחבה. הסמל ילווה בקמפיין לציבור הרחב, אשר יסביר את חשיבות קריאת הסימון התזונתי ואת חשיבות השוואה בין מוצרים מאותה קטגורית מזון, וצריכת מוצרים בהם כמות הנתרן, השומן, הסוכר והקלוריות מופחתת בהשוואה למוצרים דומים. מטרת התקנות והקמפיין היא להביא את הצרכן לבחון את הסימון התזונתי בכללותו, בהתאם לצרכיו האישיים.

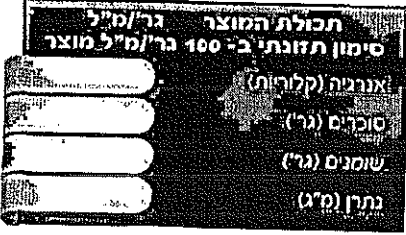

- בשלב הראשון, התקנות לא תחייבנה את היצרנים והיבואנים לסמן את הסמל, אלא ימליצו להם להתארגן לקראת הטמעת התקנות ויישומן מאחר שהסימון בסמל יהיה וולונטרי. בתקופה זו, עד לחיוב יישום הוראות הסימון שבתקנות, יצרן או יבואן שיבחר לסמן את הסמל, יחויב לעשות כן בהתאם לאופן בו מורות התקנות. תקופה זו תחל משה חודשים מיום פרסום התקנות, ועד לכניסתן לתוקף.
- תחילתן של תקנות אלה שלוש שנים מיום פרסומן.
- המזונות אשר יהיו פטורים מחובת סימון זו הם: מזונות הפטורים מחובת הסימון התזונתי עפ"י התקנות, תוספי תזונה כהגדרתם בתקנות בריאות הציבור (מזון)(תוספי תזונה), התשנ"ז-1997, תרכובות מזון לתינוקות ולפעוטות וכן מזון תרופתי כמפורט בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.

תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי) (תיקון), התשע"ג - 2013

בתוקף הסמכות לפי סעיף 3 לפקודת בריאות הציבור (מזון) [נוסח חדש], התשמ"ג-1983,¹ שנטלתי לעצמי לפי סעיף 34 לחוק יסוד: הממשלה² ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת לפי סעיף 21א(א) לחוק יסוד: הכנסת³ ולפי סעיף 2(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977,⁴ אני מתקינה תקנות אלה:

<p>בתקנה 3 (ד) לתקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), התשנ"ג - 1993⁵ (להלן - התקנות העיקריות), אחרי "נוסח חדש", יבוא (להלן - משקאות משכרים)."</p>	<p>1.</p>	<p>תיקון תקנה 3</p>
<p>אחרי תקנה 5 לתקנות העיקריות, יבוא:</p> <p>"סימון תזונתי בקידמת האריזה</p> <p>5 א (א) בנוסף לסימון התזונתי כאמור בתקנה 5, ייעשה סימון תזונתי בקידמת האריזה כמפורט בתקנה זו (להלן - סימון תזונתי בקידמת האריזה).</p> <p>(ב) הסימון התזונתי בקידמת האריזה -</p> <p>(1) יפרט את כל אלה: הערך הקלורי של המזון ותכולת הסוכרים, השומנים והנתרן, וזאת בהתאם להוראות תקנות אלה;</p> <p>(2) יהיה כמפורט בתוספת השלישית, בנוסח בעברית, בעיצוב גרפי זהה למובא בתוספת השלישית, לרבות צבע הרקע, צבעי פרטי הסימון התזונתי וסדרם, ותוך שמירת היחס;</p> <p>(3) ייעשה בסמוך לשם המקובל של המזון; לא סומן על אריזת המזון שם מקובל, ייעשה הסימון בסמוך לשם המזון, הכל במקום בולט לעין;</p> <p>(4) ייעשה באותיות ובמספרים. כמפורט בתוספת השלישית שגודלם לא יפחת משליש גודלן של אותיות השם המקובל של המזון, ובכל מקרה לא יפחת מגודל אותיות שם המזון, או לחילופין, שטח הסימון התזונתי בקידמת האריזה כמפורט בתוספת השלישית לא יפחת מ- 20% של שטח הפנים של קידמת האריזה, והכל תוך שמירת היחס בין האותיות והמספרים האמורים.</p> <p>(ג) על אף האמור בתקנת משנה (א), אין חובת סימון תזונתי בקידמת האריזה של מזון או סוגי מזון כמפורט להלן:</p>	<p>2.</p>	<p>הוספת תקנה 5א</p>

<p>(1) מזון או סוגי מזון אשר לא חלה לגביהם חובת סימון תזונתי כאמור בתקנה 2(ב) או שהמנהל פטרם מחובת סימון תזונתי כאמור בתקנה 2(ג);</p> <p>(2) תוספי תזונה כהגדרתם בתקנות בריאות הציבור (מזון) (תוספי תזונה), התשנ"ז – 1997⁶;</p> <p>(3) תרכובות מזון לתינוקות ולפעוטות – מזון המיועד לתזונת תינוקות במקום חלב אם, באופן מלא או חלקי;</p> <p>(4) מזון תרופתי המצוין בפרט 24א בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד – 1994⁷, שעניינו "מזון תרופתי, לפי מרשם של הרופא המטפל או דיאטנית קלינית".</p> <p>(ד) הסימון התזונתי בקידמת האריזה של משקאות משכרים יפרט את הערך הקלורי בלבד ויהיה לפי הוראות תקנה זו וכמפורט בתוספת הרביעית.</p> <p>(ה) לא יסומן מזון בסימון תזונתי בקידמת האריזה לפי תקנה זו, אלא אם כן סומן בסימון התזונתי לפי תקנות אלה.</p> <p>(ו) לעניין תקנה זו-</p> <p>"קידמת האריזה" - צד האריזה שבו מסומן השם המקובל של המזון באמצעות מילים או איור המזוהים בידי הצרכן עם המוצר;</p> <p>"שם המזון" ו"שם מקובל" - כהגדרתם בת"י 1145 – סימון מזון ארוז מראש⁸, שעותק שלו מופקד לעיון הציבור במשרדים המפורטים בהודעה בדבר המקומות להפקדת תקנים רשמיים⁹.</p>		
---	--	--

<p>אחרי התוספת השניה לתקנות העיקריות, יבוא:</p> <p><u>"תוספת שלישית"</u> (תקנה 5א(ב)) סימון תזונתי בקידמת האריזה</p> <p><u>תוספת רביעית</u> (תקנה 5א(ד)) סימון תזונתי בקידמת האריזה של משקאות משכרים</p> <p>"</p>	<p>.3</p>	<p>הוספת תוספות שלישית ורביעית</p>
<p>(א) תחילתן של תקנות אלה שלוש שנים מיום פרסומן (להלן – יום התחילה).</p> <p>(ב) ששה חודשים מיום פרסום תקנות אלה עד יום התחילה, רשאי אדם לסמן סימון תזונתי בקידמת האריזה, ובלבד שיעשה כן כמפורט בתקנה 5א לתקנות העיקריות, כנוסחה בתקנה 1 לתקנות אלה.</p>	<p>.4</p>	<p>תחילה והוראת מעבר</p>

יעל גרמן
שרת הבריאות

1. דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 36, עמ' 750.
2. ס"ח התשס"א, עמ' 158.
3. ס"ח התשי"ח, עמ' 69; התשס"א, עמ' 166.
4. ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשנ"ד, עמ' 348.
5. ק"ת התשנ"ג, עמ' 858; התשנ"ד, עמ' 891; התשע"א, עמ' 1198; התשע"ב, עמ' 1175.
6. ק"ת התשנ"ז, עמ' 638; התש"ס, עמ' 275.
7. ס"ח התשנ"ד, עמ' 156.
8. י"פ התשמ"ג, עמ' 135.
9. י"פ התשס"ט, עמ' 5765.